

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA

STANOVISKO EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKY

z 18. júla 2018

k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre účinky postúpenia pohľadávok na tretie strany

(CON/2018/33)

(2018/C 303/02)

Úvod a právny základ

Dňa 12. marca 2018 Európska komisia prijala návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rozhodnom práve pre účinky postúpenia pohľadávok na tretie strany (ďalej len „navrhované nariadenie“) (¹). Európska centrálna banka (ECB) sa domnieva, že navrhované nariadenie patrí do oblasti jej pôsobnosti, a preto sa rozhodla vykonať svoje právo predložiť stanovisko, ako je ustanovené v článku 127 ods. 4 druhej vete a v článku 282 ods. 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „zmluva“).

Právomoc ECB vydať stanovisko je založená na článku 127 ods. 4 druhej vete a článku 282 ods. 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, keďže navrhované nariadenie obsahuje ustanovenia, ktoré majú vplyv a) na základné úlohy Európskeho systému centrálnych bánk (ESCB) uskutočňovať menovú politiku Únie podľa článku 127 ods. 2 zmluvy, keďže navrhované nariadenie má vplyv na záujmy centrálnych bánk ESCB v súvislosti s kolateralizáciou úverových operácií Eurosystemu; a b) ESCB prispieva k plynulému uskutočňovaniu politík prijatých príslušnými orgánmi, ktoré sa týkajú stability finančného systému podľa článku 127 ods. 5 V súlade s článkom 17.5 prvou vetou rokovacieho poriadku Európskej centrálnej banky Rada guvernérov prijala toto stanovisko.

1. Všeobecné pripomienky

1.1. Postúpenie pohľadávok je jedným zo spôsobov, prostredníctvom ktorého účastníci finančného trhu získavajú likviditu a/alebo prístup k úverom, ktorý je nevyhnutný na vykonávanie ich podnikateľských činností. V súčasnosti sa účinky postúpenia pohľadávok na vlastnícke práva spravujú vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré sú v členských štátoch nekonzistentné. Osobitne to platí v prípade pohľadávok, ktorými sú bankové úvery, a hoci niektoré podstatné aspekty boli harmonizované prostredníctvom smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/47/ES (²), platnosť ich postúpenia a zriadenie práv vyplývajúcich z kolaterálu vo vzťahu k nim naďalej podlieha vnútroštátnym právnym predpisom (³). Bez harmonizácie nemôžu hospodárske subjekty v Európskej únii vedieť, ktoré požiadavky sa budú uplatňovať na platné postúpenie pohľadávky alebo na transakciu s kolaterálom vo vzťahu k pohľadávke v kontexte cezhraničnej transakcie (⁴). Okrem toho, hoci určité harmonizačné opatrenie bolo dosiahnuté podľa článku 14 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 (⁵), jeho ustanovenia neurčujú rozhodné právo v prípade všetkých vecných účinkov postúpenia pohľadávok (⁶). Nejasnosti v súvislosti s rozhodným právom v kontexte cezhraničného postúpenia pohľadávok zvyšujú právne, ako aj finančné riziká pre

(¹) COM(2018) 96 final.

(²) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/47/ES zo 6. júna 2002 o dohodách o finančných zárukách (Ú. v. ES L 168, 27.6.2002, s. 43).

(³) Článok 3 ods. 1 smernice 2002/47/ES umožňuje členským štátom zachovať vnútroštátne pravidlá, pokiaľ ide o zriadenie, platnosť, bezchybnosť, vymáhateľnosť alebo dôkaznú prípustnosť dohody o finančnej záruke alebo poskytnutie finančnej záruky v rámci dohody o finančnej záruke, ktoré existovali pred prijatím smernice 2002/47/ES.

(⁴) Dôvodová správa k navrhovanému nariadeniu správne uvádza, že „jasnosť v tom, kto vlastní pohľadávku po jej cezhraničnom postúpení, je relevantná pre účastníkov na finančných trhoch, ako aj pre reálnu ekonomiku“ (pozri s. 8).

(⁵) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú. v. EÚ L 177, 4.7.2008, s. 6).

(⁶) A to napriek tomu, že bod odôvodnenia 38 nariadenia (ES) č. 593/2008 uvádza, že pokiaľ ide o dobrovoľné postúpenie pohľadávky, článok 14 ods. 1 sa tiež uplatňuje na aspekty vlastníctva pri postúpení medzi postupcom a postupníkom.

účastníkov finančného trhu, zmierňovanie ktorých zahŕňa dodatočné náklady na finančné transakcie, ako aj zložitosť v zmysle uspokojenia pohľadávok v prípadoch platobnej neschopnosti postupcu. Nejasnosti, v zmysle ktorých sa majetkové právo uplatňuje na cezhraničný prevod pohľadávok, môžu odradiť postúpenia a zbaviť účastníkov finančného trhu prístupu k úverom, ktorý je nevyhnutný na vykonávanie ich podnikateľských činností.

- 1.2. ECB berie na vedomie navrhované nariadenie, ktoré sa snaží zaoberať otázkou vymedzenia právneho poriadku, ktorým sa spravuje účinnosť postúpenia pohľadávky voči tretím stranám a prednosť postúpenej pohľadávky pred pohľadávkami tretej strany vo vzťahu k predmetu pohľadávky. Doplnením článku 14 nariadenia (ES) č. 593/2008, ktorý sa nezaobera týmito konkrétnymi bodmi, sa navrhované nariadenie snaží stanoviť pravidlá na určenie príslušnej právomoci vo vzťahu k uvedeným veciam. Tým taktiež pomáha podporovať cezhraničné investovanie v súlade s jedným z cieľov sledovaných Úniou, a to prostredníctvom únie kapitálových trhov, ako už skôr oznámil Eurosystém dňa ⁽¹⁾.

2. Konkrétne pripomienky

- 2.1. Všeobecné pravidlo podľa navrhovaného nariadenia znie tak, že účinky postúpenia pohľadávok na tretie strany sa majú spravovať právnym poriadkom krajiny „obvyklého pobytu postupcu“. ECB poznamenáva, že článok 14 nariadenia (ES) č. 593/2008 sa v prípade konkrétnych aspektov týka právneho poriadku dohody o postúpení a v prípade ďalších aspektov sa týka právneho poriadku postúpenej pohľadávky. Všeobecné pravidlo sa podľa navrhovaného nariadenia týka práva tretej krajiny, to znamená obvyklého bydliska postupcu. Napriek tomu, že navrhované pravidlo je právne prijateľné, má nedostatky, najmä v scenároch, v ktorých sa úverové pohľadávky používajú ako finančná záruka v zmysle článku 1 ods. 4 písm. a) smernice 2002/47/ES. Je to preto, že odkaz na právo tretej krajiny vytvára väčšiu záťaž povinnej starostlivosti pre príjemcov kolaterálov, ak sa úverové pohľadávky, t. j. bankové úvery mobilizujú ako kolaterál na cezhraničnom základe.
- 2.2. Dôvodová správa k navrhovanému nariadeniu uvádza, že približne 22 % refinančných operácií Eurosystému je zabezpečených úverovými pohľadávkami ako kolaterálom v objeme približne 380 miliárd EUR k 2. štvrtroku 2017, z ktorých približne 100 miliárd EUR predstavovali úverové pohľadávky mobilizované na cezhraničnom základe ⁽²⁾. Keďže navrhované nariadenie má vplyv na záujmy centrálnych bánk ako príjemcov kolaterálov, t. j. ako postupníkov pohľadávok, ECB vyzýva Radu, aby v článku 4 ods. 2 navrhovaného nariadenia (ktorého cieľom je zriadiť osobitný režim v oblasti financií zabezpečením uplatňovania práva, ktorým sa riadi pohľadávka v určitých situáciách) zväzila zavedenie spresnenia tak, aby právo, ktorým sa riadi pohľadávka, tiež upravovalo účinky postúpenia úverových pohľadávok na tretie strany, t. j. bankové úvery.
- 2.3. ECB odkazuje na *acquis* vo veciach kolízie zákonov podľa článku 9 smernice 2002/47/ES, podľa ktorého v prípade zaknihovaných cenných papierov na cezhraničnom základe sa právo jedného členského štátu uplatňuje, najmä tej krajiny, v ktorej je vedený účet, na ktorom sú cenné papiere držané prostredníctvom správcu. Uvedené pravidlo, ktorého cieľom je zjednodušiť cezhraničné finančné transakcie s kolaterálom v cenných papieroch, zohľadňuje *acquis* podľa článku 9 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/26/ES ⁽³⁾, ktorej článok 9 ods. 2 tiež ustanovuje, že iba jedno právo – ktorým sa riadi príslušný účet – sa uplatňuje. ECB by v tejto súvislosti chcela pripomenúť, že keď bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/44/ES ⁽⁴⁾, aby okrem iného zahrnula do rozsahu pôsobnosti smernice 2002/47/ES úverové pohľadávky (t. j. bankové úvery), článok 9 uvedenej smernice nebol zmenený, keďže rokovanie o obsahu článku 14 nariadenia (ES) č. 593/2008 ešte prebiehali. Zohľadnením *acquis*, a najmä článku 9 smernice 2002/47/ES a článku 9 ods. 2 smernice 98/26/ES, existuje závažný dôvod na vymedzenie jediného rozhodného práva pre úverové pohľadávky, ako to zákonodarca Únie uskutočnil v prípade zaknihovaných cenných papierov. So zreteľom na článok 14 os. 1 nariadenia (ES) č. 593/2008 a článok 4 ods. 2 navrhovaného nariadenia by najúčinnější spôsob minimalizovania počtu právnych

⁽¹⁾ Pozri Európska komisia, „Green Paper – Building a Capital Markets Union“ (COM(2015) 63 final, Brussels, 18.2.2015). Pozri tiež dokument Európskej centrálnej banky *Building a Capital Markets Union – Eurosystem contribution to the European Commission's Green Paper*, 2015.

⁽²⁾ Strana 2 a poznámka 10 dôvodovej správy k navrhovanému nariadeniu. Je potrebné poznamenať, že počet úverových operácií Eurosystému zabezpečených úverovými pohľadávkami ako kolaterálom a mobilizovaných na cezhraničnom základe bol k 2. štvrtroku 2017 výrazne nižší ako referenčná hodnota.

⁽³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/26/ES z 19. mája 1998 o konečnom zúčtovaní v systémoch na zúčtovanie platieb a cenných papierov (Ú. v. ES L 166, 11.6.1998, s. 45).

⁽⁴⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/44/ES zo 6. mája 2009, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 98/26/ES o konečnom zúčtovaní v platobných systémoch a zúčtovacích systémoch cenných papierov a smernica 2002/47/ES o dohodách o finančných zárukách, pokiaľ ide o prepojené systémy a úverové pohľadávky (Ú. v. EÚ L 146, 10.6.2009, s. 37).

poriadkov uplatniteľných na úverové pohľadávky bol odkaz na právny poriadok postúpenej pohľadávky. To by viedlo k dosiahnutiu podobného stupňa právnej istoty a jednoduchosti pre bankové úvery mobilizované ako kolaterál, ako sa to dosiahlo v prípade transakcií s kolaterálom v cenných papieroch.

- 2.4. Dôvodová správa k navrhovanému nariadeniu poznamenáva, že kolízne normy v navrhovanom nariadení na jednej strane a kolízne normy v smernici 2002/47/ES, smernici 98/26/ES a smernici Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES⁽¹⁾ na strane druhej sa neprekrývajú, keďže normy tohto navrhovaného nariadenia sa vzťahujú na pohľadávky a normy uvedených troch smerníc sa vzťahujú na zaknihované cenné papiere a nástroje, ktorých existencia alebo prevod predpokladá ich zápis v registri, na účte alebo v centrálnom depozitnom systéme⁽²⁾. ECB však využíva túto príležitosť, aby potvrdila otázku vo vzťahu k smernici 2002/47/ES, ktorá má zásadný význam pre Eurosystem na prijatie úverových pohľadávok ako kolaterálu pre úverové operácie Eurosystemu. ECB pripomína, že smernica 2002/47/ES bola zmenená smernicou 2009/44 s konkrétnym cieľom zjednodušiť používanie úverových pohľadávok centrálnych bánk ako kolaterálu. ECB vydala stanovisko k týmto zmenám⁽³⁾, v ktorom sa zaoberala otázkou „neharmonizovaného súboru pravidiel úverových pohľadávok v rozdielnych jurisdikciách EÚ“ a označila ako „veľmi dôležité, aby Eurosystem mohol používať úverové pohľadávky ako kolaterál v rámci režimu vytvoreného smernicou 2002/47/ES, čím by sa uľahčilo neformálne a dostatočne operatívne nakladanie s týmto druhom aktív, najmä prostredníctvom elektronických prostriedkov, a to aj na cezhraničnom základe.“
- 2.5. Aj keď sa navrhované nariadenie zaoberá iba kolíznymi normami namiesto podstatných otázok, ECB by chcela potvrdiť svoje predchádzajúce pripomienky k jednému z rizík vyplývajúcich z mobilizácie úverových pohľadávok ako kolaterálu centrálnej banky v rámci všetkých jurisdikcií eurozóny a na úrovni Únie, najmä riziko práv kompenzácie vykonávaných tretími stranami dlžníkov (alebo ručiteľov) takýchto úverových pohľadávok vo vzťahu k sumám, ktoré veritelia uvedených pohľadávok dlhujú takýmto tretím stranám. Toto riziko môže významne znížiť hodnotu úverovej pohľadávky a mohlo by ohroziť jej „dostatočnosť“ ako zábezpeky podľa článku 18.1 prvej vety Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (ďalej len „štatút ESCB“). Ak by centrálna banka chcela uspokojiť úverovú pohľadávku v prípade zlyhania protistrany, možnosť započítania pohľadávok môže spôsobiť čiastočné alebo celkové zníženie hodnoty kolaterálu úverovej pohľadávky. Článok 3 ods. 3 písm. i) smernice 2002/47/ES, ako sa ustanovuje v smernici 2009/44/ES, sa zaoberá iba otázkou započítania obmedzeným spôsobom. Niektoré členské štáty zaviedli právne predpisy, ktoré riešili toto riziko vylúčením práv kompenzácie vo vzťahu k úverovým pohľadávkam mobilizovaným ako kolaterál v úverových operáciách s centrálnymi bankami ESCB⁽⁴⁾.
- 2.6. ECB považuje cieľ vylúčiť riziká započítania pohľadávok spojené s prijatím úverových pohľadávok ako kolaterálu v úverových operáciách Eurosystemu za legitímny a v plnom súlade so štatútom ESCB. Ochrana Eurosystemu pred akýmkoľvek potenciálnymi stratami vzniknutými s prijatím uvedeného kolaterálu je úzko spojená s požiadavkou ustanovenou v článku 18.1 druhou zarážkou štatútu ESCB, podľa ktorého poskytovanie úverov centrálnymi bankami ESCB musí byť založené na primeranom kolaterále. Okrem toho dostatočné riešenie rizík započítania pohľadávok tiež zjednodušuje ďalšiu akceptovateľnosť úverových pohľadávok ako kolaterálu v úverových operáciách Eurosystemu, a tým prispieva k účinnej transmisii menovej politiky do reálnej ekonomiky⁽⁵⁾. ECB vyzýva Radu, aby zvážila zmenu smernice 2002/47/ES s cieľom vylúčiť možnosť, aby si dlžník (alebo ručiteľ) úverovej pohľadávky poskytnutej ako kolaterál centrálnej banke v súvislosti s úverovými operáciami Eurosystemu, mohol uplatniť akékoľvek právo na započítanie, ktoré môže mať voči pôvodnému veriteľovi na základe takejto pohľadávky. Na minimalizovanie množstva potenciálnych strát v prípade realizácie by sa toto vylúčenie malo tiež vzťahovať na akúkoľvek tretiu stranu, na ktorú je úverová pohľadávka následne postúpená centrálnou bankou Eurosystemu⁽⁶⁾.

V prípadoch, kde ECB odporúča zmenu navrhovaného nariadenia, je v osobitnom pracovnom dokumente technického charakteru uvedený konkrétny pozmeňujúci návrh spolu s odôvodnením. Technický pracovný dokument je dostupný v anglickom jazyku na webovom sídle ECB.

⁽¹⁾ Smernica 2001/24/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. apríla 2001 o reorganizácii a likvidácii úverových inštitúcií (Ú. v. ES L 125, 5.5.2001, s. 15).

⁽²⁾ Pozri stranu 11 dôvodovej správy k navrhovanému nariadeniu.

⁽³⁾ Pozri odsek 9.1 stanoviska CON/2008/37.

⁽⁴⁾ Pozri najmä napríklad článok L 141-4 ods. 2 časť I menového a finančného zákonníka, ako sa ustanovuje v článku 53 zákona č. 2016-1691 z 9. decembra 2016; článok 26 talianskej vyhlášky s mocou zákona č. 237 z 23. decembra 2016, ktorá bola zmenená na zákon zákonom č. 15 zo 17. februára 2017; článok 22-1 ods. 4 zákona z 23. decembra 1998 o menovom postavení a centrálnej banke Luxemburska; pozri tiež odseky 2.1-2.2 stanoviska CON/2006/56; odsek 23 stanoviska CON/2016/37; odsek 51 stanoviska CON/2017/1.

⁽⁵⁾ Pozri odsek 22 stanoviska CON/2016/37; odsek 51 stanoviska CON/2017/1.

⁽⁶⁾ Pozri odsek 25 stanoviska CON/2016/37.

Toto stanovisko sa uverejní na internetovej stránke ECB.

Vo Frankfurte nad Mohanom 18. júla 2018

Prezident ECB

Mario DRAGHI
